

Katja Klopčič Lavrenčič

Desa Muck: Čudežna bolha Megi in podganici Ančka in Katka.

Ilustrirala Maša Kozjek; strokovno besedilo Mateja Plevnik.

Ljubljana: Mladinska knjiga, 2013.

Po zbirki o Anici, ki je prejela strokovno Levstikovo nagrado in kar petkrat priznanje mladih bralcev Moja najljubša knjiga, je Desa Muck zasnovala novo zbirko: *Čudežna bolha Megi*. Doslej je od leta 2012 v zbirki izšlo pet knjig, v katerih je bolhica pomagala poiskati prave lastnike bernardincu, želvicama, zajčku, papagaju in – nazadnje – podganicama. Kot si lahko predstavljate, je bilo zadnje poseben izziv, a prav vsaka žival se lahko znajde v škripcih, če pristane pri napačnem lastniku. Perspektiva pa je v teh očarljivih knjižicah obrnjena, kot lahko opazimo takoj, ko preberemo uvodni zapis: “Ljudje se motimo, če mislimo, da si sami izberemo domačo žival. V resnici si one izberejo nas. Najti pravega človeka zase pa je za živali najtežje. Zato jim pomagajo čudežne bolhe (po latinsko *Siphonaptera magica*), ki slišijo tudi na ime Megi. ...” Kvazienciklopedični zapis, katerega avtentičnost podkrepljuje vpeljava domišljjskega latinskega imena, naj bi zapisanemu podeljeval posebno veljavo in vzbujal vtis resničnosti. Tega prijema se dobro spomnimo iz knjige o kosovirjih Svetlane Makarovič; poleg natančnega opisa te živalske vrste in omembe bližnjih sorodnikov, z izjemo skovirja nam znanih živali, je Makarovičeva opisala tudi deželo, iz katere prihajajo, slednjo pa skrila našim očem in zemljevidom, in to z dobrim razlogom, seveda. Tokrat so torej okoliščine nekoliko drugačne, vendarle pa prav bolha Megi vedno znova poskrbi za to, da komunikacija s človeškim svetom čim boljše steče in da je za živali dobro poskrbljeno.

Pomembno spoznavno vlogo igrajo pri zbirki pristrčna in hkrati dovolj realistična dela Maše Kozjek – na njenih ilustracijah celo podganici delujeta zvedavo in ljubko, obrazi živali pa pogosto odsevajo čustvena stanja, ki jih bodo z veseljem prepoznavali ljubitelji teh bitij: odlično

zdolgočaseno-vzvišen je golob, ki se v vas zazre s priprtim očesom in zmahano se bolhici približa gobček hripavega psa, že nekoliko v letih (*Čudežna bolha Megi in zajček Branko*), obupano melanholična je podoba bernardinca Karlija, ki že na naslovnici nakazuje, da tokrat bolhi ni povsem uspelo (*Čudežna bolha Megi in bernardinec Karli*).

Desa Muck živali predstavlja skozi pripovedi o iskanju pravega lastnika zanje, pri čemer se vedno znova izkaže tudi kot pretanjena opazovalka človeških posebnosti in lastnosti. Ko se mlad par neizmerno navduši ob tem, ko pride izbrat kužka, tako zapiše: "Megi je bila takrat še neizkušena bolha, sicer bi vedela, da so mladi pari, ki takole znorijo zaradi psa, v resnici godni za lastnega dojenčka." (*Čudežna bolha Megi in bernardinec Karli*); mama, ki se navdušuje nad "genialnostjo" svoje desetletnice je tako živa, da jo kar slišimo, kako trapari: "Naša Metka ni navaden otrok. Zelo zelo prekaša svoje vrstnike. ... Nočemo tega govoriti pred njo, ampak izjemno je, kajne? Genialno!" (*Čudežna bolha Megi in zajček Branko*), "nekaznovano" prikaže tudi otroško razvajenost: že omenjena Metka ob takšni mami seveda ne more biti drugačna (bolhica modro pokomentira, da so ji bile namenjene ribice, za katere bi namesto nje lahko poskrbela varuška), še hujše razsežnosti pa dobi falotstvo petletnega Benija, ki muči želvici svoje sestrice. Zabavnemu označevanju seveda tudi živali ne uidejo: ko Megi potrebuje informacijo o tem, kje je Rožni grič (asociacija na ljubljansko Rožno dolino se, vsaj Ljubljčanom, ponuja sama od sebe), takole povzame: "Mačke, ki so sicer vedele največ, kot zanalasč ni bilo nobene. Podgane so za podatek zahtevale kilogram sira. Psi so privezali na vrvice svoje lastnike in jih sprehajali." (*Čudežna bolha Megi in zajček Branko*).

Ob branju knjig iz zbirke pa se vendarle vprašamo, kako tale bolha pravzaprav deluje oziroma kako izpelje svojo nalogo. Seveda se Megi vsakič znova odpravi za živaljo, ki je pristala v napačnih rokah (za "prevozno sredstvo" ji običajno služi kak pes, ki ravno prihlača mimo trgovine z malimi živalmi, kjer tale bolha deluje), a včasih bolha navsezadnje ne naredi čisto nič. Pravi lastnik se najde sam od sebe in avtorica, ki se tega še kako zaveda, vpelje takle dialog med ostarelim kužkom in bolho: "In kaj si pravzaprav ti storila, da sta se našla deček in zajček?" – "Prav nič. Kadar so tako zelo drug za drugega, se najdejo kar sami. Ne potrebujejo nobene pomoči." (*Čudežna bolha Megi in zajček Branko*). Včasih pa je potreben drznejši načrt, ko gre za želvici, Megi na pomoč pokliče kolegica, čudežna vodna bolha (po latinsko *Siphonaptera magica aquatica* ali po domače Marina), in le s skrajnimi močmi in veliko drznosti jima uspe "prevzgojiti" mučitelja živali. Še najbolj neizrazita je bolhičina vloga

prav pri zgodbici, v kateri sta glavni zvezdi podgani. Izginotje kanarčka, ki mamu razžalosti in ji odpre oči za hčerino stisko in željo (za to pri njeni "preobrazbi" namreč sprva gre), namreč ni posebej motivirano, niti ni omenjeno kot kak bolhičin drzni načrt. Knjiga *Čudežna bolha Megi in podganici Ančka in Katka* uspešno in učinkovito razbija stereotipe, povezane s podganami, zato je – vsaj kar se živali in njihove obravnave tiče – še najbolj "programska". Tako se zdi, da v ospredju ni toliko zgodba (stereotipnemu maminemu strahu pred bitijcema kontrastira hči – prav ona je namreč idealna lastnica za Ančko in Katko), temveč želja, da bi tudi podgane laže našle svoje lastnike.

Zgodbe iz celotne zbirke odpirajo oči za živalski svet, a tudi za ljudi, posredno pa delujejo tudi vzgojno, a slednje – predvsem za mladega bralca – ostaja tako rekoč neopazno. Zabavo ob branju zagotavlja humoren zamah, ki je tako rekoč avtoričin zaščitni znak. Naj še opozorim, da utegne prebiranje dogodivščin čudežne bolhe v otrocih vzbuditi neznansko željo po tem, da bi imeli domačo žival, če ne drugega, vsaj zlato ribico, odlično pri vsem skupaj pa je, da bodo zaradi strokovnega zapisa veterinarke, ki je vsakič dodan na koncu knjige, mladi bralci dobili tudi zelo pregleden in realen vpogled v potrebe in zahteve, ki jih ima posamezna žival. In prav to je ob nesporno kvalitetnih zgodbicah dodana vrednost knjig iz zbirke; berejo se lahko tudi kot domišljijsko-realistični vodnik med hišnimi ljubljenci, ki si jih najpogosteje zaželi otroci.